

SCENARIUSZ DLA NAUCZYCIELI

opracowany w projekcie pt.

Bądź bezpieczny w szkole – bądź bezpieczny w życiu

Projekt Bądź bezpieczny w szkole – bądź bezpieczny w życiu korzysta z dofinansowania o wartości 86 735,70 EUR otrzymanego od Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w ramach Funduszy EOG.

Celem Projektu jest opracowanie i uaktualnienie oferty kształcenia na różnych poziomach edukacji (z wyłączeniem VET) poprzez stworzenie programu szkolenia dla nauczycieli, scenariuszy rozmów/zajęć, zapewnienie modułu wspierającego i stworzenie publikacji podsumowującej projekt, a w konsekwencji przyczynienie się do zmniejszenia różnic społecznych (również w obrębie EOG).

TEMAT SCENARIUSZA: Tolerancja dla inności

Wprowadzenie

Dlaczego ważne jest poruszanie tematu tolerancji?

Tolerancja dla inności, pozwolenie na różnorodność, szacunek dla osób, które żyją i postępują inaczej niż my, powinny być częścią procesu wychowania. Tolerancja to nie jest akceptacja negatywnych rzeczy. Tolerancja dotyczy sytuacji niezgody, gdy coś jest inne niż nasz system wartości.

Tolerancja wyklucza porównywanie się z innymi, opiera się na szacunku dla każdego człowieka, bez wyjątku, a nie na obojętności lub wrogości. Postawa tolerancji kształtuje się w dzieciństwie w rodzinie, jest częścią procesu porozumiewania się, mówienia na temat innych osób.

Każdy z nas jest inny. Różnimy się kolorem skóry, fryzurą, ubraniem, poglądami, sposobem życia. Nie możemy dawać sobie prawa do dzielenia ludzi na różne kategorie, każdy z nas jest indywidualnością, jest wyjątkowy, niepowtarzalny, potrzebny, ważny, cenny, niezależnie od różnic pomiędzy nami.

Nie możemy dawać sobie prawa do oceniania innych, możemy jedynie oceniać ich postępowanie, nie zaś ich samych.

Tolerancja to umiejętność oddzielenia człowieka od jego zachowania, które może być inne od naszego systemu wartości. Mogę nie zgadzać się z zachowaniem człowieka, ale muszę go szanować. Musimy odróżniać człowieka od jego zachowań. Zbyt często utożsamiamy zachowania jakiejś osoby z nim samym. Skreślamy innych, gdy popełnią błąd.

Gdy nie akceptujemy jakichś zachowań, to automatycznie nie akceptujemy tej osoby, to jest krzywdzące i niesprawiedliwe. Mogę nie zgadzać się z pewnymi zachowaniami człowieka, ale muszę dbać o jego godność, szacunek.

Najczęściej automatycznie kategoryzujemy innych ludzi. Posługujemy się stereotypami: młodzi ludzie są nieodpowiedzialni, starzy ludzie są nietolerancyjni, mama lepiej radzi sobie z dziećmi, a tata nie ma czasu dla dzieci.

Warto mieć świadomość tego, co nas wyróżnia, naszej indywidualności i prawa do odrębności. Mogą podobać nam się te same ubrania lub kolory, ale nie musimy lubić tej samej kuchni czy słuchać tej samej muzyki. Dobrze jest się różnić. Dzięki temu cały świat zachowuje różnorodność.

Cel ogólny

- Budowanie tolerancji i kształcenie szacunku dla odmienności

Cele szczegółowe

- Rozumienie pojęcia tolerancji
- Kształcenie świadomości odrębności i prawa do indywidualności
- Kształcenie umiejętności dostrzegania swoich zalet, mocnych stron
- Rozwijanie umiejętności oddzielania człowieka od zachowania
- Zrozumienie pojęcia dyskryminacji ze względu na wiek, płeć, wyznanie, kolor skóry, poglądy, status materialny
- Uczenie szacunku do drugiego człowieka i jego prawa do odrębności
- Zrozumienie stereotypowego myślenia
- Dostrzeganie wartości przyjaźni

Odbiorcy

Uczniowie szkół podstawowych

Czas trwania

45 minut z możliwością kontynuacji na kolejnych lekcjach

Zalecane formy, metody i techniki pracy

Drama, gry i zabawy, symulacje, praca indywidualna i zbiorowa

Wykaz materiałów pomocniczych

A twinkl original – wszyscy jesteśmy różni – kolorowa broszura dla młodszych dzieci, karta pracy – różnice i podobieństwa, teksty, instrukcje, aplikacje, zdjęcia do ćwiczeń.

Lista wartości:

akceptacja	pieniądze	ciekawość	PRAWDA	szacunek	pomysłowość
bezpieczeństwo	przyjemność	pasja	rodzina	wolność	zabawa
kreatywność	praca z innymi	piękno	miłość	wiara	popularność
przyjaźń	niezależność	współpraca	osiągnięcia	zaangażowanie	podziw
efektywność	mądrość	patriotyzm	empatia	sława	przywództwo
pomoc innym					

	Moje ulubione	Twoje ulubione
Miejsce		
Danie		
Zwierzę		
Sport		
Zabawa		
Książka		
Gra		
Kolor		

Środki i pomoce dydaktyczne

Projektor, komputer, flipchart, karty pracy, gogle VR

Przebieg zajęć

Powitanie i przedstawienie się uczestników i prowadzącego

Wersja 1: Prowadzący przedstawia się, zapowiada temat spotkania np. „Obejrzyjcie proszę film i spróbujcie powiedzieć, czego nasze dzisiejsze zajęcia będą dotyczyć”

Link do filmu <https://www.youtube.com/watch?v=zdQldoaWuLI>

Wersja 2: Prowadzący przedstawia się, podaje temat spotkania oraz pyta uczniów z czym kojarzy im się słowo tolerancja. Odwołuje się do wcześniejszych doświadczeń uczniów, czy mieli już okazję rozmawiać o tym. Jeśli grupa nie zna się należy poświęcić czas na to, aby każdy przedstawił się mówiąc swoje imię i podając do imienia np. swoje zainteresowanie, ulubione zwierzątko, sposób spędzania wolnego czasu itp.

<p>Określenie potrzeb i oczekiwań</p>	<p>Warto mieć większą świadomość tego, co nas wyróżnia, naszej indywidualności i prawa do odrębności. Mogą podobać nam się te same książki i filmy, ale nie musimy lubić tego samego sportu czy słuchać tej samej muzyki. Różnice są ważne i dobre. Dzięki temu cały świat zachowuje barwną różnorodność.</p> <p>Co by było, gdyby wszyscy wyglądali, myśleli i zachowywali się tak samo? Bycie innym może budzić zainteresowanie i inspirować do rozwoju. Zdarza się niestety, że różnice budzą w nas wrogość i negatywne nastawienie.</p> <p>W sprzeczności z naszą potrzebą indywidualności jest potrzeba przynależności do grupy. Sprawia, że czujemy się częścią grupy, z którą łączą nas podobieństwa oraz że upodabniamy się do innych członków grupy, do której chcemy przynależeć. Jednak warto być sobą i pozwolić innym na to samo.</p>
<p>Przyjęcie zasad pracy (kontrakt)</p>	<p>Odwołanie się do kontraktu klasowego lub stworzenie kontraktu poprzez zapytanie grupy, co jest ważne, aby podczas spotkania panowała dobra atmosfera.</p> <p>Przykładowe zasady:</p> <ul style="list-style-type: none"> • słuchamy innych, • jedna osoba mówi w jednym czasie, • pomagamy sobie, • mówimy po imieniu, • używamy słów proszę, dziękuję, przepraszam.
<p>Szczegółowe treści spotkania</p>	<p>Ćwiczenie 1 – Perełki</p> <p>Nauczyciel przygotowuje kartkę dużego formatu.</p> <p><i>Napisz proszę na tej kartce najpierw swoje imię a następnie to, w czym jesteś dobry, co potrafisz zrobić, jakie masz umiejętności, które mogą być pomocne i przydatne dla innych.</i></p> <p>Każdy z uczniów na kartce zapisuje w czym jest dobry, co jest jego mocną stroną, jakie ma atuty, które można wykorzystać w klasie.</p> <p>Nauczyciel zbiera wszystkie odpowiedzi, odczytuje je i wspólnie z uczniami tworzy listę zasobów dzieci np. Beata – dobrze rozumie zadania matematyczne, chętnie rozwiązuje sudoku, potrafi wyjaśnić zagadnienia z matematyki.</p> <p>Podsumowanie ćwiczenia: każdy człowiek bez wyjątku ma jakieś zalety, predyspozycje, atuty, które czynią go wyjątkowym, którymi może dzielić się z innymi, pomagać im, przekazywać dalej.</p> <p>Ćwiczenie 2 – Różnice i podobieństwa</p> <p>Każdy z uczniów otrzymuje kartę pracy (patrz: Wykaz materiałów pomocniczych).</p>

Porozmawiaj z innymi dziećmi, zapytaj o ulubioną książkę, ulubioną grę, kolor itp. po czym wpisz informacje w odpowiednią rubrykę. Jeśli lubicie to samo danie – wpisz w rubryce podobieństwa, jeśli inne w rubryce różnice.

Podczas rozmów uczniowie na kartach wpisują w odpowiednim miejscu swoje ulubione rzeczy, dzieląc je na podobieństwa i różnice między nimi. Np. ja lubię jeść spaghetti, ty też lubisz jeść spaghetti, ja lubię kolor niebieski, a ty czerwony.

Podsumowanie ćwiczenia:

Czy łatwo było znaleźć osobę, która lubi to samo co ty?

Czy łatwo było znaleźć osobę, która lubi coś innego niż ty?

Czy coś cię zaskoczyło w tych informacjach?

Ćwiczenie 3 – Odkrywanie wartości

Wartości są podstawą naszego postępowania, określają, co jest dla nas najważniejsze, wpływają na nasze decyzje i motywację. Często nie jesteśmy świadomi, jakimi wartościami kierujemy się oraz w jaki sposób wpływają na nasze działanie. Odkrycie systemu wartości pomaga nam w zrozumieniu siebie i innych.

Zadaniem każdego z was będzie wypisanie na karcie listy wartości, czyli tego, co dla ciebie jest najważniejsze.

Każdy z uczniów wypisuje na karcie swoje wartości (minimum 10), korzystając z przygotowanej listy wartości (patrz: Wykaz materiałów pomocniczych).

Po wypisaniu co najmniej 10 wartości, każdy z uczniów zakreśla 5 najważniejszych jego zdaniem.

Terminem wartości określamy także inne rzeczy, które cenimy i poświęcamy im swoją uwagę i zainteresowanie.

Nauczyciel zadaje pytania dodatkowe, prowadząc uczniów do zastanowienia i napisania jakie sprawy i rzeczy są dla nich szczególnie istotne:

Wymień rzeczy, których strata sprawiłaby, że życie byłoby bardzo trudne.

Na co poświęcasz swój wolny czas?

Z czego jesteś najbardziej dumny?

Czym się przejmujesz?

Co daje ci najwięcej radości?

Podsumowanie ćwiczenia: *Jeśli ktoś chce może przeczytać nam 5 swoich najważniejszych wartości.*

Chętni uczniowie odczytują zakreślone wartości.

Czego nowego dowiedziałeś się o swoich wartościach?

Ćwiczenie 4 – Walk on the street

Ćwiczenie z użyciem gogli VR

Uczeń zakłada gogle VR, idzie ulicą nieznanego miasta, w obcym kraju, nietypowej dzielnicy, mija przechodniów, rozgląda się dookoła.

Uczeń zapamiętuje i następnie zapisuje swoje myśli, które przychodzą mu do głowy oraz emocje, które odczuwa, kiedy widzi różne, mijane osoby.

Podsumowanie ćwiczenia: *Jakie emocje i jakie myśli towarzyszyły ci w tej wędrówce? Co szczególnie cię poruszyło?*

Ćwiczenie 5 – Zdjęcia z czterech stron świata

Prezentacja zdjęć różnych osób z ulicy – różnie ubranych, z różną wagą, z różnym kolorem skóry, z różną ekspresją emocji, mimiką, zachowaniem itp. Uczniowie rozpoznają i nazywają swoje przekonania, opinie, które pojawiają się w nich podczas oglądania zdjęć, na temat tych osób.

Wyjaśnienie na czym polega stereotypowe myślenie.

Stereotypy to nadmiernie uogólniony i uproszczony obraz określonej grupy społecznej, wyodrębnionej na podstawie łatwo dostrzeganego cechy (płeć, rasa, narodowość, klasa społeczna, zawód), zwykle podzielany przez większą zbiorowość ludzi /Bogdan Wojciszke/.

Stereotypy są „wdrukowane” w umysł każdego z nas. Uczymy się ich wcześniej w toku wychowania i zakorzeniają się w naszym umyśle.

Kiedy widzę osobę, która ma nadwagę najczęściej myślę, że...

Kiedy widzę osobę, która ma tatuaże najczęściej myślę, że...

Kiedy widzę osobę ubraną w garnitur najczęściej myślę, że...

Podsumowanie ćwiczenia: *Jakie myśli, opinie i przekonania pojawiły się w trakcie oglądania tych zdjęć? Co myślisz na temat oceniania innych na podstawie ich wyglądu?*

Ćwiczenie 6 – Co by było, gdyby...

Nauczyciel przygotowuje kartki z sytuacjami różnych postaw, zachowań w sytuacjach społecznych. Każda z nich zaczyna się od słów: *Co by było, gdyby...*

Przykładowe zdania:

Co by było, gdyby na Wigilię do twojego domu przyszedł nieznajomy gość.

Co by było, gdybyś był świadkiem sytuacji, gdy na przystanku autobusowym młodzi chłopcy wyzywają starszego pana.

Co by było, gdybyś zobaczył na chodniku leżącą torebkę.

Co by było, gdyby do waszej klasy dołączył uczeń, który odnosi niezwykle sukcesy sportowe.

Kartki leżą na środku, wyznaczony uczeń losuje kartę, głośno odczytuje zdanie i wybiera osobę, która będzie opowiadała o swoim pomysle na taką sytuację. Pozostali uczniowie mogą zadawać tej osobie dodatkowe pytania w tym temacie.

Kiedy wybrany uczeń przedstawił swoje pomysły, to pozostali uczestnicy mogą wyrazić swoje poglądy w odpowiedzi na to, co właśnie usłyszeli. Kolejno uczeń, który przedstawiał swój pomysł losuje kolejną kartkę odczytując i zaprasza do dokończenia zdania wybraną osobę.

Podsumowanie ćwiczenia: *Czy znamy swoje reakcje w sytuacjach, których jeszcze nie doświadczyliśmy? Czy łatwo jest przypuszczać jak się wtedy zachowamy?*

Nasze rzeczywiste zachowania różnią się od tych deklarowanych. W rzeczywistości czasem postępujemy w inny sposób niż wcześniej zakładaliśmy. Skąd wynikają te różnice?

Ćwiczenie 7 – Jestem indywidualnością, ponieważ...

Nauczyciel prowadzi uczniów do refleksji na temat ich mocnych stron, atutów, umiejętności.

Każdy z nas jest indywidualnością, mamy różne cechy, wśród nich także takie, które stanowią nasze mocne strony, nasze uzdolnienia, umiejętności, którymi także możemy pomagać innym. Proszę, aby każdy z was dokończył zdanie – Jestem indywidualnością, ponieważ... napiszcie proszę o swoich atutach, cechach, które was wyróżniają. Napiszcie ich jak najwięcej.

Nauczyciel podaje praktyczne przykłady: *potrafię rozmawiać po angielsku, naprawię rower, przyszyję guzik, wytłumaczę zadanie z chemii, zrobię naleśniki, narysuje laurkę.*

Chętni uczniowie odczytują swoje prace na forum grupy.

Podsumowanie ćwiczenia: *Czy łatwo jest myśleć o swoich mocnych stronach? Czy jesteście świadomi naszej indywidualności i potrafimy o tym mówić?*

	<p>Ćwiczenie 8 – Nowy kolega</p> <p>Nauczyciel dzieli klasę na 4 grupy. Każda z grup zastanawia się i zapisuje pomysł, w jaki sposób przygotowaliby się na przyjęcie i przywitaliby nowego ucznia w klasie.</p> <p>Cztery sytuacje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. do klasy przychodzi uczeń pochodzenia arabskiego 2. do klasy przychodzi wyznawca krishny 3. do klasy przychodzi uczeń niepełnosprawny ruchowo 4. do klasy przychodzi uczeń chory na epilepsję. <p>Podsumowanie ćwiczenia: Przedstawiciele grup podsumowują pomysły na to, co powiedzieliby w klasie, aby przygotować się na przyjęcie nowego ucznia.</p> <p>Ćwiczenie 9 – Cechy przyjaciela</p> <p>Burza mózgów: <i>Jakie są cechy przyjaciela?</i></p> <p>Prowadzący zapisuje na tablicy wszystkie pomysły uczniów.</p> <p>Po wypisaniu cech zadaje pytanie: <i>Czy można przyjaźnić się z osobą, która bardzo różni się od nas? Czy taka przyjaźń jest możliwa?</i></p>
<p>Podsumowanie spotkania (informacja zwrotna)</p>	<p>Prowadzący przeprowadza rundkę podsumowującą temat tolerancji.</p> <p><i>Powiedz krótko, co na dzisiejszym spotkaniu zrobiło na tobie największe wrażenie? Czego nowego dowiedziałeś się o tolerancji?</i></p>

Uwagi do realizacji

Prowadzący nauczyciel dobiera ćwiczenia do grupy z jaką pracuje, do jej poziomu dojrzałości, stopnia zintegrowania, poczucia bezpieczeństwa. Do wyboru propozycja filmu dla starszych uczniów pt. "Cyrk motyli".

Literatura/netografia

Film o uprzedzeniach i nieostrożności: <https://www.youtube.com/watch?v=zdQldoaWuLI>

<https://www.twinkl.pl/resource/wszyscy-jestemy-rni-e-book-pdf-po-jp-113>

https://globalna.ceo.org.pl/wp-content/uploads/sites/4/2021/09/dominika_cieslikowska_poruszanie_trudnych_tematow_z_mlodziem.pdf

Efekt Domina: <https://kulczykfoundation.org.pl/edukacja/scenariusze>

Braun-Gałkowska M., W tę samą stronę, Krupski i S-ka

Derda A. Jarmuł A. Ziętkowska J., Ćwiczenia dla wzmocnienia, CEO

Szmidt K. Rakowiecka B. Okraszewski K., Porządek i Przygoda. Lekcje twórczości. WSIP